

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA DI SẢN VĂN HÓA**

LÊ VĂN THƯỢNG

**SUỤ TẬP THUỐC TÍNH DO CÁN BỘ, CHIẾN SĨ PHÁO BINH
SÁNG TẠO, CẢI TIẾN SỬ DỤNG TRONG HUẤN LUYỆN
VÀ CHIẾN ĐẤU LƯU GIỮ TẠI BẢO TÀNG PHÁO BINH**

**KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP
NGÀNH BẢO TÀNG HỌC
Mã số : 52320305**

Người hướng dẫn: **ThS. TRẦN ĐỨC NGUYỄN**

HÀ NỘI – 2014

MỤC LỤC

MỤC LỤC	1
MỞ ĐẦU	4
CHƯƠNG 1: KHÁI QUÁT VỀ BINH CHỦNG PHÁO BINH VÀ BẢO TÀNG PHÁO BINH	8
1.1. Vài nét về Binh chủng Pháo binh Quân đội nhân dân Việt Nam	8
1.2. Khái quát về Bảo tàng Pháo binh	14
1.2.1. Quá trình hình thành và phát triển Bảo tàng Pháo binh	14
1.2.2. Các hoạt động nghiệp vụ của bảo tàng	16
1.2.2.1. Công tác nghiên cứu	16
1.2.2.2. Công tác sưu tầm	17
1.2.2.3. Công tác kiểm kê, bảo quản	18
1.2.2.4. Công tác trưng bày	20
1.2.2.5. Công tác giáo dục	20
1.2.3. Nội dung trưng bày của Bảo tàng Pháo binh	21
CHƯƠNG 2: NỘI DUNG VÀ GIÁ TRỊ CỦA SƯU TẬP THƯỚC TÍNH TẠI BẢO TÀNG PHÁO BINH	27
2.1. Quá trình nghiên cứu, sưu tầm và xây dựng sưu tập thước tính tại Bảo tàng Pháo binh	27
2.1.1. Quá trình nghiên cứu, sưu tầm thước tính	27
2.1.2. Xây dựng sưu tập thước tính tại Bảo tàng Pháo Binh	29
2.2. Sưu tập thước tính của Bảo tàng Pháo binh	34
2.2.1. Số lượng	35
2.2.2. Về loại hình	36
2.2.2.1. Thước tính sử dụng trong hoạt động trinh sát	38
2.2.2.2. Thước tính sử dụng trong huấn luyện và sẵn sàng chiến đấu	40
2.2.2.3. Thước tính sử dụng trong công tác hậu cần	51
2.2.3. Về kỹ thuật chế tác	51

2.3. Giá trị của sưu tập	53
2.3.1. Giá trị lịch sử	53
2.3.2. Giá trị khoa học – kỹ thuật quân sự	55
2.3.3. Giá trị kinh tế	59
CHƯƠNG 3: MỘT SỐ GIẢI PHÁP NHẪM NÂNG CAO HIỆU QUẢ KHAİ THÁC VÀ PHÁT HUY GIÁ TRỊ CỦA SƯU TẬP THUỐC TÍNH TẠI BẢO TÀNG PHÁO BINH	62
3.1. Thực trạng của sưu tập thuốc tính tại Bảo tàng Pháo binh	62
3.1.1. Công tác bảo quản sưu tập	62
3.1.2. Công tác nghiên cứu, quản lý sưu tập	64
3.1.3. Công tác khai thác và phát huy giá trị sưu tập	65
3.2. Một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả bảo quản và phát huy giá trị của sưu tập	65
3.2.1. Tiếp tục công tác nghiên cứu, sưu tầm bổ sung hiện vật trong sưu tập và hoàn thiện thông tin	65
3.2.2. Nâng cao chất lượng công tác bảo quản	68
3.2.3. Đa dạng hóa các hình thức phát huy giá trị sưu tập	70
KẾT LUẬN	74
TÀI LIỆU THAM KHẢO	75
PHỤ LỤC	

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Từ xưa cho đến nay con người Việt Nam luôn được biết đến là cần cù, chịu khó, luôn có sự cố gắng và đặc biệt là một dân tộc có sự sáng tạo vô cùng độc đáo. Tất cả những tính cách ấy của con người Việt có lẽ là do lịch sử đã chui rèn nên những tính cách như vậy. Dân tộc Việt Nam là một dân tộc yêu chuộng hòa bình nhưng lịch sử đã không cho dân tộc yêu chuộng hòa bình ấy được sống cuộc sống như họ mong muốn.

Chấm dứt thời kỳ Bắc thuộc, Việt Nam trở thành một nước độc lập tự do nhưng vẫn luôn phải chống lại các thế lực phương Bắc luôn có dã tâm muốn xua quân xuống xâm lăng phía Nam. Trải qua Đinh, Lê, Lý, Trần, Hậu Lê... dân tộc ta vẫn luôn anh dũng chiến đấu bảo vệ đất nước kiên cường. Và nhắc đến Việt Nam hẳn sẽ không thể không nhắc hai cuộc chiến tranh chống Pháp và chống Mỹ để bảo vệ Tổ quốc đã đi đến thắng lợi như thế nào.

Cho đến hôm nay lịch sử vẫn là một bài học sâu sắc cho dân tộc để các thế hệ sau này luôn biết tới. Góp công cho những bài học ấy đó là sự nỗ lực lưu giữ những giá trị của các bảo tàng nói chung và bảo tàng hệ thống quân đội nói riêng. Các bảo tàng nói chung và các bảo tàng trong hệ thống bảo tàng quân đội luôn có ý thức nghiên cứu, sưu tầm, kiểm kê, bảo quản và đặc biệt là xây dựng các sưu tập hiện vật để cho những thế hệ sau này biết tới cha ông ta đã dựng nước và giữ nước như thế nào.

Là một bảo tàng nằm trong hệ thống các bảo tàng do Bộ Quốc phòng quản lý, Bảo tàng Pháo binh luôn nhận thức rõ được vai trò quan trọng trong việc xây dựng sưu tập hiện vật bảo tàng bởi sưu tập hiện vật bảo tàng tạo nên sắc thái và vị trí xã hội của bảo tàng. Đồng thời nó cũng tạo cho mỗi bảo tàng có được sức thu hút lớn đối với khách tham quan. Nhận thức được tầm quan trọng của các sưu tập hiện vật như vậy, trong những năm qua Bảo tàng Pháo binh đã xây dựng được một số sưu tập hiện vật quý và đặc trưng cho mình

như: sưu tập pháo, sưu tập ống liều phóng, sưu tập khí tài trinh sát và đặc biệt là sưu tập thước...

Nhắc đến chiến tranh là nhắc đến lực lượng vũ trang trong quân đội bao gồm: bộ binh, công binh, lực lượng phòng không,... và một lực lượng rất quan trọng là pháo binh. Đối với chiến tranh, làm nên những chiến thắng ấy là do sự góp phần quan trọng của lực lượng quân đội tinh nhuệ. Bởi vậy, có lẽ nhắc đến pháo binh là người ta sẽ nghĩ đến tầm quan trọng của những chiến sĩ và những khẩu pháo do những người chiến sĩ ấy điều khiển. Thế nhưng ít ai biết rằng góp phần làm nên những trận đánh oanh liệt ấy của pháo binh, góp phần làm nên những chiến thắng rạng rỡ của pháo binh có một sự đóng góp không hề nhỏ của những chiếc thước tính được những người chiến sĩ cải tiến từ những chiếc thước đã có trước hoặc sáng tạo mới. Và hiện nay đến với Bảo tàng Pháo binh mọi người sẽ được tiếp xúc với những chiếc thước tính tuy nhỏ nhưng lại làm nên những chiến công lớn do cán bộ Bảo tàng Pháo binh đã xây dựng thành một sưu tập. Bộ sưu tập thước tính bao gồm những hiện vật gốc là những chiếc thước tính như: thước bắn biển, thước Lô-ga-rít, thước mật ngữ thông tin, thước tính lượng sửa gió, thước tầm, thước tính hướng,... đều được cán bộ, chiến sĩ pháo binh nghiên cứu sử dụng trong huấn luyện và trực tiếp chiến đấu lập nhiều chiến công xuất sắc trong kháng chiến giải phóng dân tộc. Điều đặc biệt hơn cả đó đều là những chiếc thước do cán bộ chiến sĩ của ta trong quá trình kháng chiến đã nghiên cứu và sáng tạo ra để hạn chế những khuyết điểm và phát huy tối đa những ưu điểm góp phần nên những chiến thắng. Bởi vậy bộ sưu tập là nguồn tư liệu không thể thay thế, phản ánh thất bại của thế lực xâm lược trong chiến tranh giải phóng Việt Nam nhưng đồng thời cũng là nguồn tư liệu chứng minh cho sự sáng tạo trí tuệ của người chiến sĩ pháo binh – những người con của đất Việt.

Hiện nay, thế giới đang trên đà hội nhập kinh tế và toàn cầu hóa, khoa học công nghệ trên thế giới đang trên đà phát triển nhanh như vũ bão. Đất nước ta cũng đang bước vào quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa. Với chủ

trương "văn hóa vừa là mục tiêu, vừa là động lực cho sự phát triển của đất nước", "văn hóa phải phát triển tương ứng với kinh tế". Các sưu tập hiện vật quý hiếm ở các bảo tàng quân đội nói chung, ở Bảo tàng Pháo binh nói riêng càng phải phát huy, khẳng định giá trị của chính mình. Sưu tập ấy phải có sức sống mạnh mẽ, lâu bền như chính cái ngọn lửa được hun đúc qua mấy mươi đời rồi bùng lên trong "*chín năm làm một Điện Biên*", trong "*mùa xuân năm bảy năm*" ấy.

Tuy đất nước ta đang sống trong hòa bình nhưng lịch sử đã dạy cho chúng ta bài học luôn phải nâng cao ý thức giữ gìn, bảo vệ đất nước. Vì vậy, dù trong hòa bình hay không chúng ta luôn luôn phải có ý thức giáo dục tinh thần yêu nước, niềm tự hào dân tộc tới các thế hệ, cán bộ chiến sĩ, thanh thiếu niên... và toàn thể những người con của Việt Nam về truyền thống yêu nước, về cuộc chiến tranh phi nghĩa ắt phải thất bại.

Để góp một phần sức nhỏ bé của mình vào công cuộc giáo dục tinh thần yêu nước, hòa chung khí thế ngợi ca đất nước, ngợi ca sự sáng tạo muôn đời của dân tộc tôi quyết định chọn đề tài "***Sưu tập thước tình do cán bộ, chiến sĩ Pháo binh sáng tạo, cải tiến sử dụng trong huấn luyện và chiến đấu lưu giữ tại bảo tàng Pháo binh***" làm đề tài khóa luận tốt nghiệp của mình.

2. Mục đích nghiên cứu

- Tìm hiểu quá trình hình thành và phát triển của bảo tàng Pháo binh và công tác xây dựng sưu tập hiện vật tại bảo tàng Pháo binh.

- Nghiên cứu đặc điểm của sưu tập thước tình gắn với những chiến công của bộ đội pháo binh trong chiến tranh giải phóng (1954- 1975).

- Nghiên cứu và nêu cao những cán bộ, chiến sĩ đã góp công sáng tạo ra những chiếc thước tình góp công vào những chiến thắng để nêu gương cho những thế hệ sau noi theo.

- Nghiên cứu sưu tập để tìm ra giá trị của sưu tập, bổ sung và hoàn thiện cho sưu tập (về ý nghĩa lý thuyết). Từ các giá trị đó, đề xuất các giải

pháp khai thác, phát huy giá trị sưu tập phục vụ cán bộ chiến sĩ trong toàn quân và công chúng trong điều kiện bùng nổ các bảo.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

- Đối tượng nghiên cứu: Sưu tập thước tít do cán bộ, chiến sĩ Pháo binh sáng tạo, cải tiến dùng trong huấn luyện và chiến đấu lưu giữ tại bảo tàng Pháo binh (sau đây gọi tắt là *Sưu tập thước tít*).

- Phạm vi nghiên cứu:

+ Không gian nghiên cứu: đề tài nghiên cứu sưu tập hiện vật là thước tít do cán bộ, chiến sĩ Pháo binh sáng tạo, cải tiến dùng trong huấn luyện và chiến đấu lưu giữ tại Bảo tàng Pháo binh.

+ Thời gian: nghiên cứu các hiện vật kể trên trong cuộc kháng chiến chống Mỹ (1954- 1975).

4. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu

- Phương pháp luận chủ nghĩa Mác – Lênin: Chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa khoa học lịch sử để nghiên cứu, phân tích đối tượng.

- Phương pháp nghiên cứu của Bảo tàng học.

- Phối hợp Phương pháp liên ngành: sử học, giáo dục quốc phòng...

- Phương pháp nghiên cứu thuộc lĩnh vực khoa học quân sự.

- Ngoài ra còn sử dụng các phương pháp thống kê, phân tích, tổng hợp, so sánh và đối chiếu...

5. Bố cục của Khóa luận

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Tài liệu tham khảo và Phụ lục thì bài Khóa luận có kết cấu gồm 3 chương:

Chương 1: Khái quát về Binh chủng Pháo binh và Bảo tàng Pháo binh.

Chương 2: Nội dung và giá trị của sưu tập thước tít tại Bảo tàng Pháo binh.

Chương 3: Một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả khai thác và phát huy giá trị của sưu tập thước tít tại Bảo tàng Pháo binh.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. *Bách khoa thư Hà Nội* (2000), Từ điển bách khoa.
2. *Báo Quân đội nhân dân* số ra ngày 2 tháng 3 năm 1997.
3. Bảo tàng lịch sử quân sự Việt Nam, *Sưu tập vũ khí thô sơ, tự tạo Việt Nam trong chiến tranh giải phóng (1945- 1975)* (2009), Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.
4. Bảo tàng Lịch sử Quân sự Việt Nam (2006), *Đề cương bài giảng tập huấn nghiệp vụ bảo tàng toàn quân năm 2006*, Hà Nội.
5. *Bảo tàng Quân đội – Đổi mới hoạt động hệ thống bảo tàng trong quân đội*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội. (1999)
6. *Biên niên sự kiện Lịch sử Quân giới Việt Nam (1945-1975)*, Nxb Quân đội Nhân dân, Hà Nội, 1997.
7. Bộ Quốc Phòng- Viện Lịch sử quân sự Việt Nam (2003), *Lịch sử quân sự Việt Nam, tập 4: Hoạt động quân sự thời Trần (thế kỉ XIII- XIV)*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
8. Bộ Quốc Phòng- Viện Lịch sử quân sự Việt Nam (2000), *Lịch sử quân sự Việt Nam, tập 8: Hoạt động quân sự thời Nguyễn (1802- 1897)*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
9. Bộ Quốc Phòng- Trung tâm từ điển bách khoa quân sự (2004), *Từ điển bách khoa quân sự Việt Nam*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.
10. Bộ tư lệnh Pháo binh (1994), *Từ điển pháo binh*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.
11. Bộ tư lệnh Pháo binh (1997), *Lịch sử nghệ thuật sử dụng pháo binh trong chiến dịch*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.
12. Bộ tư lệnh Pháo binh (1991), *Lịch sử pháo binh quân đội nhân dân Việt Nam (1945- 1975)*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.
13. *Các bảo tàng quốc gia Việt Nam*, Nxb Bộ Văn hóa Thông tin, 2001.

14. *Các bảo tàng với sự nghiệp Công nghiệp hóa – Hiện đại hóa đất nước*, Nxb Hà Nội, 2000.
15. *Công tác vũ khí kỹ thuật quân sự trong kháng chiến chống Pháp (1945-1954)*, Nxb Quân đội nhân dân Hà Nội, 1998.
16. *Đặc trưng công nghệ vũ khí, trang bị kỹ thuật các lực lượng vũ trang nhân dân Việt Nam qua các thời kỳ cách mạng*, Nxb Quân đội Nhân dân Hà Nội, 1994.
17. Gary Edison và David Dean (2000), *Cẩm nang bảo tàng*, Bảo tàng Cách mạng Việt Nam dịch và xuất bản.
18. Hội đồng quốc tế các bảo tàng (2005), *Lịch sử và quy tắc đạo đức nghề nghiệp*, Tài liệu cục Di sản văn hóa dịch xuất bản.
19. Nguyễn Thị Huệ (2010), *Cơ sở bảo tàng học*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội.
20. Nguyễn Thị Huệ (2011), *Giáo trình Sưu tầm hiện vật bảo tàng*, Nxb Lao động.
21. Nguyễn Thị Huệ (2010), *Lịch sử sự nghiệp bảo tồn bảo tàng Việt Nam*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội.
22. Nguyễn Thị Huệ (2002), *Nghiên cứu nguồn sử liệu hiện vật bảo tàng*, Nxb Chính trị Quốc gia.
23. *Luật di sản văn hóa năm 2001 sửa đổi, bổ sung năm 2009*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2010.
24. Nguyễn Thị Minh Lý (2004), *Đại cương về cổ vật ở Việt Nam*, Trường Đại học Văn hóa Hà Nội, Hà Nội.
25. Nguyễn Thị Minh Lý (2012), *Bảo quản hiện vật bảo tàng*, Nxb Từ điển bách khoa, Hà Nội.
26. *Mấy nét về sự phát triển của kỹ thuật quân sự*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội, 1976.
27. Trần Phương Nam (1964), *Súng cối trong chiến đấu*, NXB Quân đội nhân dân, Hà Nội.

28. Tiên đàm Nguyễn Tường Phượng (2002), *Lược khảo binh chế Việt Nam qua các thời đại*, NXB Văn hóa thông tin, Hà Nội.
29. Timothy Ambrée và Crispin Paine (2000), *Cơ sở bảo tàng*, Tài liệu Bảo tàng Cách mạng Việt Nam.
30. Vương Hoàng Quân (2008), *Cơ sở Bảo tàng học Trung Quốc (bản dịch)*, tr. 183, NXB Thế giới, Hà Nội.
31. Viện bảo tàng quân đội (1998), *Đổi mới, nâng cao chất lượng hoạt động của bảo tàng trong quân đội*, NXB Quân đội nhân dân, Hà Nội.
32. Viện bảo tàng quân đội (2001), *Đề cương bài giảng công tác kiểm kê - bảo quản*, Hà Nội.